

سید عباس رفیعی پور

اتمناها بعشر فتم میقات ربّه اربعین
لیلة وقال موسیٰ لآخیه ہارون
اخلفنی فی قومی واصلح ولا تتبع
سبیل المفسدین؛^۲

«و ما با موسیٰ ﷺ، سی شب وعده
گذاشتیم؛ سپس آن را با ده شب (دیگر)
تکمیل کردیم. به این ترتیب، میعاد
پروردگارش با او چهل شب تمام شد و
حضرت موسیٰ ﷺ به برادرش (ہارون)
گفت: «جانشین من در میان قومم باش و
آن‌ها را اصلاح کن و از راه مفسدان پیروی
نکن.»

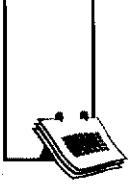
کسی که بدین صورت نماز را به جای

ده روز اول این ماه، ارزش معنوی
ویژه‌ای دارد. پیامبر اکرم ﷺ در این باره
فرموده است: «روزهایی مطہر و پاک‌تر از
این دهه، نزد خداوند نیست.» و ہم چنین
در این مورد فرموده است: «روزهایی به غیر
از این دهه نیست که کار نیک نزد خداوند
محبوب‌تر باشد.»^۱

اعمال عمومی دہہ اول

۱- نماز: در این ده شب بین نماز مغرب و
عشا، دو رکعت نماز بدین شرح است:
در هر رکعت بعد از قرائت سورۃ حمد و
اخلاص باید این آیه خوانده شود.

﴿و واعدنا موسیٰ ثلاثین لیلة و

آورد، در ثواب حاجیان شریک می‌شود.

۲- دعا^۳

۳- تلاوت این ذکر در هر روز از روزهای

ذی‌الحجه که از ناحیه امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است:

«لا اله الا الله عدد الليالي والذهور،
لا اله الا الله عدد امواج البحور، لا اله
الا الله ورحمته خير مما يجمعون،
لا اله الا الله عدد الشوك والشجر، لا اله
الا الله عدد الشعر والوبر، لا اله الا الله
عدد الحجر والمدر، لا اله الا الله عدد
لمح العيون، لا اله الا الله في الليل اذا
عسمس والصبح اذا تنفس، لا اله الا الله
عدد الرياح في البراري والصخور، لا اله
الا الله من اليوم الى يوم ينفخ في
الصور»^۴

۴- روزه:

روزه داشتن نه روز اول ماه ذی
الحجه مستحب است و روزه روز دهم حرام
است. در ضمن ثواب روزه‌های این ایام، برابر
است با ثواب روزه‌های تمام عمر.^۵ اگر در
روز نهم به واسطه روزه گرفتن روزه‌دار موفق
به انجام اعمال آن روز نشود، روزه‌اش مکروه
است.^۶

اعمال ویژه روزه‌های ذی‌الحجه

روز اول ماه

ولادت حضرت ابراهیم علیه السلام^۷ و ازدواج

حضرت علی علیه السلام با حضرت زهرا علیها السلام در

سال (۳ ه. ق.)^۸

۱- روزه:

«ثواب روزه این روز برابر است با هشتاد
ماه»^۹

۲- نماز:

نماز حضرت زهرا علیها السلام که چهار رکعت
است که به صورت دو رکعتی خوانده
می‌شود مثل نماز صبح و در هر رکعت یک
مرتبه سوره حمد و پنجاه بار سوره اخلاص
خوانده شود (تعقیبی برای این نماز در
مفاتیح الجنان است به آن جارجوع شود)
ضمناً پس از نماز، تسبیحات حضرت
زهرا علیها السلام خوانده شود.^{۱۰}

۳- نماز دیگر: دو رکعت نماز، نیم ساعت

قبل از ظهر خوانده شود که در هر رکعت بعد
از حمد ده مرتبه آیه الکرسی یا سوره قدر یا
سوره توحید را بخواند.^{۱۱}

۴- دعای خوف، برای رفع ستم ظالمین

خوانده شود که آن، این است:

«حسبی حسبی من سؤالی، علمک
بحالی»^{۱۲} خدایا کفایت می‌کنی، کفایت
می‌کنی مرا از پرسش کردنم، این که خودت
آگاهی به حال و روزگارم،

روز هفتم ماه

شهادت حضرت امام محمد باقر علیه السلام در

سال (۱۱۴ ه. ق.)

روز هشتم ماه

روز ترویه^{۱۳} (حرکت امام حسین علیه السلام از مکه، در سال (۵۶۰ ه. ق.))

۱- غسل مستحب: که در تمام روز، غسل این روز را می توان انجام داد.^{۱۴}

برای این شب چند عمل و دستور است:

۱- روایت شده است مؤمنین دعایی را که در شب عرفه و شب های جمعه خوانده می شود و مرحوم شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان آورده است، بخوانند.

۲- روزه: ثواب روزه این روز، کفاره شصت سال است.^{۱۵}

شب و روز نهم ماه

روز عرفه است (در این روز حضرت مسلم توسط کوفیان به شهادت رسید) ضمناً روز عرفه یکی از اعیاد اسلامی است، اگر چه بر این روز عید نامیده نشده است.

شب:

از جمله شب های مبارک این ماه، شب نهم ذی الحجه است، این شب شب توجّه و مناجات با برآورنده حاجات است. در این شب دعا مقرون به اجابت است و هر که موفق به احیای این شب شود خداوند ثواب یک صد و هفتاد سال عبادت به او می دهد.^{۱۶}

فرازی از دعا به شرح ذیل است:

«اللَّهُمَّ يَا شَاهِدَ كُلِّ نَجْوَى وَ مَوْضِعِ كُلِّ شَكْوَى وَ...»^{۱۷}

۲- زیارت امام حسین علیه السلام. در حدیث آمده است: «در شب عرفه، خدای سبحان ابتدا به زائران قبر امام حسین علیه السلام نظر می کند؛ سپس به زائران خانه خدا.»^{۱۸}

روز نهم

۱- روزه این روز مستحب است؛ مگر برای کسی که به جهت ضعف، نتواند اعمال این روز را انجام دهد. که در این صورت مکروه است.^{۱۹}

۲- غسل^{۲۰}

۳- زیارت حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام^{۲۱}

عصر این روز: اعمالِ عصرِ نهم
ذی‌الحجّه به شرح ذیل است:

۱- دو رکعت نماز بعد از نماز عصر
مستحب است که به جا آورده شود. بدین
صورت که: در رکعت اول سوره حمد و
توحید و در رکعت دوم سوره حمد و قل یا
ایها الکافرون خوانده شود.

۲- چهار رکعت نماز که در هر رکعت یک
مرتبه سوره حمد و پنجاه مرتبه سوره
اخلاص خوانده شود و به دو سلام انجام
شود. این نماز به نماز حضرت علی علیه السلام
معروف است.

۳- خواندن دعا و مناجات که یکی از آن
ادعیه، دعای عرفه امام حسین علیه السلام است.^{۲۲}

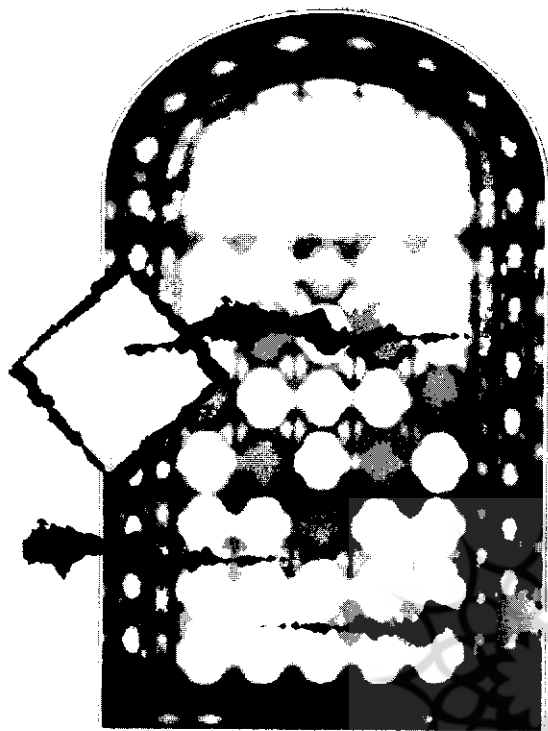
۴- خواندن تسبیحات حضرت ختمی
مرتبت صلی الله علیه و آله که در مفاتیح آمده است:

«سبحان الذی فی السماء عرشه،
سبحان الذی فی الارض حکمه...»^{۲۳}

۵- خواندن دعای ام داوود که در اعمال
نیمه ماه رجب آمده است.^{۲۴}

شعب و روز دهم ماه (عید قربان)
شب: احیا^{۲۵}، زیارت امام حسین علیه السلام^{۲۶}
و خواندن دعای یا دائم الفضل علی
البریة^{۲۷}

روز: غسل^{۲۸}، خواندن دعای ندبه^{۲۹}،
خواندن تکبیرات (مثل عیدفطر)،^{۳۰}
خواندن دعای ۴۸ از صحیفه سجادیه^{۳۱}،

خواندن نماز عید قربان^{۳۲} و قربانی^{۳۳} روزه
گرفتن در این روز حرام است.^{۳۴}

روز یازدهم ماه
ایام تشریق

روزهای یازدهم، دوازدهم و سیزدهم
ذی‌الحجّه «ایام تشریق» نامیده می‌شود.
روزه گرفتن در این ایام برای کسی که در
منی است، حرام است.^{۳۵}

روز پانزدهم ماه

ولادت با سعادت حضرت امام علی
النقی علیه السلام در سال (۲۱۲ هـ.ق)
شعب و روز هیجدهم ماه
عید غدیر، عیدالله الاکبر و عید آل

محمد ﷺ است.

شب: نماز و دعا^{۳۶}

روز: غسل^{۳۷}، روزه^{۳۸}، نماز که مانند نماز صبح خوانده می‌شود و بعد از اتمام نماز دو مرتبه به سجده رفته و ۱۰۰ بار «شکرا لله» گفته شود، بین دو سجده نیز دعایی خوانده می‌شود که در مفاتیح ذکر شده است و به سبب طولانی بودن این دعا آورده نشد^{۳۹}، دعا^{۴۰} پوشیدن لباس پاکیزه^{۴۱}، دید و بازدید دوستان که در هنگام مصافحه با یکدیگر این دعا وارد شده است:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْإِثْمَةَ ﷺ»^{۴۲} زیارت امیرالمؤمنین ﷺ^{۴۳}، خواندن عقد اخوت^{۴۴} و صدمرتبه این دعا خوانده شود:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ كَمَالَ دِينِهِ وَ تَمَامَ نِعْمَتِهِ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ»^{۴۵}

روز بیست و چهارم ماه

روز مباهله (لازم به توضیح است که بعضی روز بیست و پنجم را روز مباهله گفته‌اند.)

۱- غسل^{۴۶} ۲- روزه^{۴۷} ۳- دورکعت نماز که مثل نماز صبح خوانده می‌شود و بعد از آن ۷۰ بار «استغفار» گفته شود.^{۴۸}
۴- خواندن دعای روز مباهله که همان

دعای سحرهای ماه مبارک رمضان است

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ بَهَائِكَ بِأَبْهَاءِ وَ كَلِّ بَهَائِكَ بِي) ۵- صدقه دادن ۶- خواندن زیارت جامعه^{۴۹}

شب و روز بیست و پنجم ماه

شب: اطعام نمودن

روز: روزه

روز سی‌ام ماه

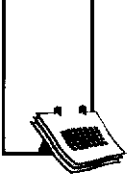
۱- نماز: کیفیت خواندن این نماز چنین است:

در هر رکعت بعد از سوره حمد، ده مرتبه سوره توحید و ده مرتبه آیه الکرسی خوانده شود.^{۵۰} و در پایان نماز بگوید: «اللَّهُمَّ مَا عَمِلْتُ فِي هَذِهِ السَّنَةِ مِنْ عَمَلٍ نَهَيْتَنِي عَنْهُ وَلَمْ تَرْضَهُ وَ نَسِيتَهُ وَ لَمْ تَنْسَهُ وَ دَعَوْتَنِي إِلَى التَّوْبَةِ بَعْدَ اجْتِرَائِي عَلَيْكَ ...»

انانی و مطاعات فریبی

پران جان علوم انسانی

پہی نوشتها:

- ۱- المراقبات، ص ۲۱۹.
- ۲- همان، ص ۲۲۰ و اعراف/۱۴۲.
- ۳- مصباح المتہجد، ص ۶۱۲.
- ۴- مفاتیح الجنان، ص ۲۵۲ و مصباح کفعمی، ص ۶۶۰.
- ۵- مفاتیح الجنان، ص ۲۵۰ و المراقبات، ص ۲۲۰.
- ۶- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۳۴.
- ۷- تقویم عبادی، ص ۱۰۶.
- ۸- همان و مفاتیح الجنان، ص ۲۵۳.
- ۹- مفاتیح الجنان، ص ۲۵۲.
- ۱۰- همان، ص ۲۵۲.
- ۱۱- همان، ص ۲۵۲.
- ۱۲- همان، ص ۲۵۳.
- ۱۳- همان، ص ۲۵۳.
- ۱۴- عروۃ الوثقی، ج ۱۰، ص ۴۶۱.
- ۱۵- وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۳۵، حدیث ۶.
- ۱۶- مفاتیح الجنان، ص ۲۵۳.
- ۱۷- همان.
- ۱۸- کامل الزیارات، ص ۱۷۰، حدیث ۳.
- ۱۹- عروۃ الوثقی، ج ۲، ص ۲۴۲ و توضیح المسائل، مسأله ۱۷۴۸.
- ۲۰- همان، ج ۱، ص ۴۶۱.
- ۲۱- کامل الزیارات، ص ۱۷۰، حدیث ۴.
- ۲۲- مصباح کفعمی، ص ۶۶۱ و مفاتیح الجنان، ص ۲۵۸.
- ۲۳- همان، ص ۲۵۹.
- ۲۴- همان، ص ۱۴۴.
- ۲۵- مصباح کفعمی، ص ۶۸۱.
- ۲۶- کامل الزیارات، ص ۱۸۰، حدیث ۶.
- ۲۷- مفاتیح الجنان، ص ۲۷۵.
- ۲۸- عروۃ الوثقی، ج ۱، ص ۴۶۰.
- ۲۹- مفاتیح الجنان، ص ۲۷۵.
- ۳۰- همان.
- ۳۱- المراقبات، ص ۲۴۱.
- ۳۲- توضیح المسائل، مسأله ۱۵۱۶.
- ۳۳- المراقبات، ص ۲۵۵.
- ۳۴- عروۃ الوثقی، ج ۲، ص ۲۴۳.
- ۳۵- همان.
- ۳۶- مفاتیح الجنان، ص ۲۷۵.
- ۳۷- المراقبات، ص ۲۶۰ و وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۲۶، حدیث ۹.
- ۳۸- همان.
- ۳۹- مفاتیح الجنان، ص ۲۷۷.
- ۴۰- مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۵۶.
- ۴۱- بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۳۲۱.
- ۴۲- مفاتیح الجنان، ص ۲۸۰.
- ۴۳- عروۃ الوثقی، ج ۱، ص ۴۶۱.
- ۴۴- همان.
- ۴۵- مصباح المتہجد، ص ۷۰۴.
- ۴۶- مصباح کفعمی، ص ۶۸۸.
- ۴۷- مفاتیح الجنان، ص ۲۸۲.
- ۴۸- همان، ص ۲۸۵.
- ۴۹- همان، ص ۲۸۵.
- ۵۰- همان، ص ۲۸۵.

مشکات علم انسانی و مطالعات فرہنگی
پہاں جامع علوم انسانی